

Pierre Mertens

Contextueel kunstenaar

Vrijdag 5 augustus 2022 om 3.25 uur

Pierre Mertens bezoekt Documenta, en wat hij daar zag, stemt hem hoopvol. Het hoeft niet altijd controverser te zijn.

Thaise kunst van het Baan Noorg-collectief op Documenta. [afp](#)

Eerst even schetsen wat er op deze editie van Documenta in Kassel, tot mijn verbazing, niet te zien is. Geen miljonair-kunstenaars, geen topgalerieën die hun artiesten wereldwijd naar voren schuiven, geen feest van de westerse, kapitaal-gedreven kunstmarkt. Geen ‘nieuwe en oude goden’ die in een carrousel van biënnales en kunstbeurzen rondreizen. Zij zijn hier niet uitgenodigd. Eindelijk, zou ik zeggen.

Wat is er dan wel te zien, op deze wellicht niet toevallig door een collectief gecureerde editie? Kunst die de groep boven het individu plaatst. De gemeenschap waar kunst ontstaat en beelden scheidt die voor die gemeenschap van betekenis zijn. Activistische kunst vanuit onderdrukte bevolkingen.

- Documenta: antisemitisme of cultuurclash?

Documenta heeft de ijsberg doen omkantelen en toont alles wat tot nog toe onder water bleef. Hier zoek je niet naar naamkaartjes van bekende kunstenaars, maar naar een tekst om de context van het werk beter te begrijpen.

De westerse hedendaagse kunstwereld ontwikkelde een eigen taal en keek uit de hoogte naar kunstuitingen uit andere continenten. In deze Documenta kijken die andere culturen naar de hedendaagse westerse kunstscene. Dat maakt deze editie een oefening in bescheidenheid.

Naamloos masker

Was het niet Jan Van Eyck die in de eerste helft van de 15de eeuw als een van de eersten uitdrukkelijk een schilderij signeerde? De groeiende aandacht voor het individu heeft in de westerse wereld de politiek en de kunst sterk beïnvloed. Dat fenomeen kende zijn hoogtepunt in de vorige eeuw, toen kunstenaars, ontheemd van hun land, zich als eigenzinnige goden tot de wereld richtten.

Het kunstige Afrikaanse of Aziatische masker wordt meestal niet door de kunstenaar gesigneerd. Dat maakt hem niet minder een kunstenaar. In zijn gemeenschap is er niemand die het zo goed kan als hij. Dat geeft hem een belangrijke plaats in zijn wereld, want hij maakt beelden van betekenis om met de gebeurtenissen van het leven om te gaan. Hij geeft in alle bescheidenheid iets terug aan de wereld waarvan hij een product is. Is dat niet het wezen van de kunst? Een beeld creëren waar anderen mee voort kunnen?

Het gaat in deze Documenta om de groep, om kunstenaarscollectieven, en dat is een welgekomen reactie op een egocentrische en narcistische eeuw die het individu celebreerde en de planeet opsoupeerde.